

Codul penal

Codul de procedură penală

Legile de executare

- Decizii ale Curții Constituționale
- Recursuri în interesul legii
- Hotărâri prealabile
- Legislație conexă
- Index alfabetic

Ediție îngrijită și adnotată de
Procuror dr. Ioan-Paul Chiș și
Judecător dr. Victor Văduva

Actualizată la data de
15 iulie 2023

PARTEA SPECIALĂ

Titlul I. Infracțiuni contra persoanei

Capitolul I. Infracțiuni contra vieții

Legislație conexă: ► art. 22 alin. (1) C. Rom.; ► art. 2 parag. 1 teza I CEDO; ► art. 2 alin. (1) CDFUE.

Art. 188. Omorul. (1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește. [*R.A.: art. 174 CP 1969*]

Recurs în interesul legii (CP 1969). A se vedea Decizia nr. 35/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secțiile Unite, redată în extras *infra*, la art. 383.

Legislație conexă: art. 32 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004).

Art. 189. Omorul calificat. (1) Omorul săvârșit în vreuna dintre următoarele împrejurări:

a) cu premeditare;

b) din interes material;

c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;

d) pentru a îneleni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;

e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;

f) asupra a două sau mai multor persoane;

g) asupra unei femei gravide;

h) prin cruzimi,

se pedepsește cu detențiune pe viață sau închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește. [*R.A.: art. 175 și art. 176 CP 1969*]

Notă. Potrivit art. unic pct. 1 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (PI-x nr. 306/2023), declarată constituțională prin Decizia Curții Constituționale nr. 364 din 28 iunie 2023 (nepublicată la data trimiterii la tipar a prezentei ediții) și aflată la promulgare, la art. 189 alin. (1), după lit. h) se introduce o nouă literă, lit. i), cu următorul cuprins: „*i) profitând de starea de vâdită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze*”.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. Prin Decizia nr. 17/2018 (M. Of. nr. 1000 din 27 noiembrie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept: „Dacă, în interpretarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal prin raportare la dispozițiile art. 169 din Codul penal, intervenirea reabilitării sau împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana unui inculpat, condamnat anterior definitiv pentru o infracțiune de omor sau tentativă la infracțiunea de omor, împiedică

reținerea agravantei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal, în cazul comiterii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor”, și a stabilit:

„În interpretarea art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal și a art. 169 alin. (1) din Codul penal, în cazul săvârșirii unei noi infracțiuni de omor sau tentative la infracțiunea de omor, reabilitarea ori împlinirea termenului de reabilitare cu privire la persoana condamnată definitiv care a comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor nu împiedică reținerea elementului circumstanțial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) din Codul penal”.

Recurs în interesul legii (CP 1969). Prin Decizia nr. V/2006 (M. Of. nr. 492 din 7 iunie 2006), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, a stabilit:

„Actele de violență cu intenția de a ucide, săvârșite în aceeași împrejurare asupra a două persoane, dintre care una a decedat, constituie atât infracțiunea de omor – simplu, calificat sau deosebit de grav – comisă asupra unei singure persoane, cât și tentativa de omor, după caz, simplu, calificat sau deosebit de grav, aflate în concurs.

Agravanta prevăzută în art. 176 alin. (1) lit. b) din Codul penal [art. 189 alin. (1) lit. f) CP actual – n.r.] nu este aplicabilă în cazul faptelor menționate”.

Decizie de îndrumare. Prin Decizia de îndrumare nr. 4/1970, Tribunalul Suprem a dispus:

„1. Pentru existența infracțiunii de omor deosebit de grav prevăzut de art. 176 alin. (1) lit. b) din Codul penal [omorul calificat prevăzut de art. 189 alin. (1) lit. f) CP actual – n.r.] nu este necesar ca fapta să fi fost săvârșită printr-o acțiune unică, ci este suficient să fi fost comisă în aceeași împrejurare chiar prin acțiuni diferite. Prevederile art. 176 alin. (1) lit. c) din Codul penal [art. 189 alin. (1) lit. e) CP actual – n.r.] sunt aplicabile atât în situația în care pentru primul omor infractorul a fost condamnat anterior printr-o hotărâre definitivă, cât și în cazul în care acesta este judecat deodată pentru toate omorurile săvârșite în împrejurări diferite. În ambele situații se vor aplica însă, după caz, dispozițiile legale privitoare la starea de recidivă sau la concursul de infracțiuni. 2. Tentativa de omor, asupra a două sau mai multor persoane, va fi sancționată, când niciuna dintre victime nu a decedat, în baza art. 21 din Codul penal [art. 33 CP actual – n.r.] combinat cu art. 176 lit. b) din Codul penal. 3. Dacă, în cazul menționat la punctul 2, una dintre victime a decedat, fapta va constitui atât infracțiunea de omor – simplu, calificat sau deosebit de grav – săvârșită asupra unei singure persoane, cât și tentativa de omor, după caz, simplu, calificat sau deosebit de grav, aflate în concurs”.

Legislație conexasă: art. 32 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004).

Art. 190. Uciderea la cererea victimei. Uciderea săvârșită la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

Art. 191. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii. (1) Fapta de a determina sau înlesni sinucidera unei persoane, dacă sinucidera a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani.

(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) s-a săvârșit față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani.

(3) Determinarea sau înlesnirea sinuciderii, săvârșită față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze,

dacă sinuciderea a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Dacă actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) au fost urmate de o încercare de sinucidere, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate. [R.A.: art. 179 CP 1969]

Art. 192. Uciderea din culpă. (1) Uciderea din culpă a unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani. Când încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(3) Dacă prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se majorează cu jumătate. [R.A.: art. 178 CP 1969]

Capitolul II. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății

Legislație conexă: ► art. 22 alin. (1) C. Rom.; ► art. 3 alin. (1) CDFUE.

Art. 193. Lovirea sau alte violențe. (1) Lovirea sau orice acte de violență cauzatoare de suferințe fizice se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prin care se produc leziuni traumatice sau este afectată sănătatea unei persoane, a cărei gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de cel mult 90 de zile, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. [R.A.: art. 180 alin. (1), (2), alin. (3) teza I și alin. (4) teza I CP 1969]

Notă. Potrivit art. unic pct. 2 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (Pl-x nr. 306/2023), declarată constituțională prin Decizia Curții Constituționale nr. 364 din 28 iunie 2023 (nepublicată la data trimiterii la tipar a prezentei ediții) și aflată la promulgare, la art. 193, după alin. (2) se introduce un nou alineat, alin. (2¹), cu următorul cuprins: „(2¹) *Limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și (2) se majorează cu o treime atunci când: a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului; b) victima este un minor; c) fapta este săvârșită în public; d) făptuitorul are asupra sa o armă de foc, un obiect, un dispozitiv, o substanță sau un animal ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor*”, iar potrivit art. unic pct. 3, la art. 193, după alin. (3) se introduce un nou alineat, alin. (4), cu următorul cuprins: „(4) *În cazul faptelor săvârșite în condițiile alin. (2¹) acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu*”.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 11/2019 (M. Of. nr. 477 din 12 iunie 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și, în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) din Codul penal, a stabilit:

„Pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe săvârșită asupra unui membru de familie, prevăzută de art. 193 raportat la art. 199 alin. (1) din Codul penal, atunci când acțiunea penală a fost pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, încetarea procesului penal poate fi dispusă numai ca efect al retragerii plângerii prealabile, și nu ca efect al împăcării”.

Legislație conexă: ► art. 24 din Legea nr. 191/2003 privind infracțiunile la regimul transportului naval (M. Of. nr. 332 din 16 mai 2003); ► art. 652 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată (M. Of. nr. 652 din 28 august 2015).

Art. 194. Vătămarea corporală. (1) Fapta prevăzută în art. 193, care a cauzat vreuna dintre următoarele consecințe:

- a) o infirmitate;
- b) leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, care au necesitat, pentru vindecare, mai mult de 90 de zile de îngrijiri medicale;
- c) un prejudiciu estetic grav și permanent;
- d) avortul;
- e) punerea în primejdie a vieții persoanei, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Când fapta a fost săvârșită în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute în alin. (1) lit. a), lit. b) și lit. c), pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

(3) Tentativa la infracțiunea prevăzută în alin. (2) se pedepsește. *[R.A.: art. 181 alin. (1), alin. (2) teza I și alin. (3) teza I și art. 182 CP 1969]*

Notă. Potrivit art. unic pct. 4 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (PI-x nr. 306/2023), declarată constituțională prin Decizia Curții Constituționale nr. 364 din 28 iunie 2023 (nepublicată la data trimiterii la tipar a prezentei ediții) și aflată la promulgare, la art. 194, după alin. (2) se introduce un nou alineat, alin. (2¹), cu următorul cuprins: „(2¹) *Limitele speciale ale pedepsei prevăzute în alin. (1) și (2) se majorează cu o treime atunci când: a) victima se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului; b) victima este un minor; c) fapta este săvârșită în public; d) făptuitorul are asupra sa o armă de foc, un obiect, un dispozitiv, o substanță sau un animal ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor*”.

Legislație conexă: ► art. 24 din Legea nr. 191/2003 privind infracțiunile la regimul transportului naval (M. Of. nr. 332 din 16 mai 2003); ► art. 32 din Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004); ► art. 652 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată (M. Of. nr. 652 din 28 august 2015).

Art. 195. Lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte. Dacă vreuna dintre faptele prevăzute în art. 193 și art. 194 a avut ca urmare moartea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani. *[R.A.: art. 183 CP 1969]*

Art. 196. Vătămarea corporală din culpă. (1) Fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive sau în desfășurarea unei activități ce constituie prin ea însăși infracțiune se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută în art. 194 alin. (1) săvârșită din culpă se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(3) Când fapta prevăzută în alin. (2) a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

(4) Dacă urmările prevăzute în alin. (1)-(3) s-au produs față de două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(5) Dacă nerespectarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere sau desfășurarea activității care a condus la comiterea faptelor prevăzute în alin. (1) și alin. (3) constituie prin ea însăși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiuni.

(6) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. **[R.A.: art. 184 CP 1969]**

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 4/2015 (M. Of. nr. 244 din 9 aprilie 2015), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Tribunalul București, Secția I penală, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept, respectiv dacă infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2) teza I [fapta a avut vreuna dintre urmările prevăzute de art. 182 alin. (1)] și (4) din Codul penal din 1969 își găsește corespondentul în infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 196 alin. (2) și (3) din actualul Cod penal sau dacă, dimpotrivă, este dezincriminată, și a stabilit:

„Infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2) teza I [fapta a avut vreuna dintre urmările prevăzute de art. 182 alin. (1)] și alin. (4) din Codul penal din 1969 în ipoteza în care fapta a produs o vătămare ce a necesitat între 11 și 90 de zile de îngrijiri medicale și nu îndeplinește una dintre condițiile impuse de alin. (1) al art. 196 din Codul penal este dezincriminată începând cu data de 1 februarie 2014”.

2. Prin Decizia nr. 8/2018 (M. Of. nr. 539 din 28 iunie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „dacă pentru întrunirea tipicității infracțiunii prevăzute de art. 196 alin. (1) din Codul penal, privind vătămarea corporală din culpă, sintagma din teza I a acestui text incriminator, respectiv «(...) sub influența băuturilor alcoolice (...)», trebuie interpretată ca referindu-se la un anumit grad de îmbibație de alcool pur în sânge, eventual cel indicat de legiuitor la art. 336 alin. (1) din Codul penal, sau, indiferent de gradul de îmbibație alcoolică în sânge, este atrasă răspunderea penală a oricărei persoane care săvârșește o vătămare corporală din culpă sub această modalitate normativă, dacă a consumat alcool depistabil prin mijloace tehnice sau medico-legale prevăzute de legislație”, și a stabilit:

„În interpretarea dispozițiilor art. 196 alin. (1) teza I din Codul penal, care incriminează fapta prevăzută în art. 193 alin. (2) din Codul penal săvârșită din culpă de către o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice, existența infracțiunii de vătămare corporală din culpă nu este condiționată de o anumită limită a îmbibației alcoolice”.

Art. 197. Relele tratamente aplicate minorului. Punerea în primejdie gravă, prin măsuri sau tratamente de orice fel, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi. **[R.A.: art. 306 CP 1969]**

Recurs în interesul legii (CP 1969). Prin Decizia nr. 37/2008 (M. Of. nr. 177 din 23 martie 2009), Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiunile Unite, în interpretarea dispozițiilor art. 306 CP 1969 (art. 197 CP actual – n.r.), a stabilit:

„*Infraacțiunile de lovire sau alte violențe prevăzute de art. 180 din Codul penal (art. 193 CP actual – n.r.), vătămare corporală prevăzută de art. 181 din Codul penal (art. 194 CP actual – n.r.) și lipsire de libertate în mod ilegal prevăzută de art. 189 din Codul penal (art. 205 CP actual – n.r.), după caz, se vor reține în concurs ideal cu infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului, în cazul faptei părintelui sau persoanei căreia minorul i-a fost încredințat spre creștere și educare, care abuzează de autoritatea sa și, contrar intereselor minorului, exercită acte de violență sau lipsire de libertate împotriva acestuia, cu intenția de a-i produce suferințe, vătămări fizice sau morale, și care au pus în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului*”.

Notă. În prezent, în cazul în care este vorba despre membri de familie, trebuie avute în vedere și dispozițiile art. 199 CP actual.

Legislație conexă: art. 94-103 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată (M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014).

Art. 198. Încăierarea. (1) Participarea la o încăierare între mai multe persoane se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(2) Dacă în cursul încăierării s-a cauzat o vătămare corporală uneia sau mai multor persoane și nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, se aplică tuturor pedeapsa închisorii de la unu la 5 ani, cu excepția victimei, care răspunde potrivit alin. (1).

(3) Când prin fapta săvârșită în condițiile alin. (2) s-a cauzat moartea unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani, iar dacă s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

(4) Nu se pedepsește cel care a fost prins în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să-i despartă pe alții. **[R.A.: art. 322 CP 1969]**

Notă. Potrivit art. unic pct. 5 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (PI-x nr. 306/2023), declarată constituțională prin Decizia Curții Constituționale nr. 364 din 28 iunie 2023 (nepublicată la data trimiterii la tipar a prezentei ediții) și aflată la promulgare, la art. 198, alin. (1) se modifică și va avea următorul cuprins: „(1) Participarea la o încăierare se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă”.

Capitolul III. Infraacțiuni săvârșite asupra unui membru de familie

Art. 199. Violența în familie. (1) Dacă faptele prevăzute în art. 188, art. 189 și art. 193-195 sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime.

(2)^[1] În cazul infracțiunilor prevăzute în art. 193 și art. 196 săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. **[R.A.: art. 175 alin. (1) lit. c), art. 180 alin. (1¹), (2¹), (3) și (4) și art. 181 alin. (1¹), (2) și (3) CP 1969]**

^[1] Alin. (2) al art. 199 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. unic din Legea nr. 233/2020.

Titlul VII. Infrafracțiuni contra siguranței publice

Capitolul I. Infrafracțiuni contra siguranței circulației pe căile ferate

Art. 329. Neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă. (1) Neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă de către angajații care gestionează infrastructura feroviară ori ai operatorilor de transport, intervenție sau manevră, dacă prin aceasta se pune în pericol siguranța circulației mijloacelor de transport, intervenție sau manevră pe calea ferată, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Dacă fapta a avut ca urmare un accident de cale ferată, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani. *[R.A.: art. 274 CP 1969]*

Art. 330. Neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă din culpă. (1) Neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă, din culpă, de către angajații care gestionează infrastructura feroviară ori ai operatorilor de transport, intervenție sau manevră, dacă prin aceasta se pune în pericol siguranța mijloacelor de transport, intervenție sau manevră pe calea ferată, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Când fapta a avut ca urmare un accident de cale ferată, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani. *[R.A.: art. 273 CP 1969]*

Art. 331. Părăsirea postului și prezența la serviciu sub influența alcoolului sau a altor substanțe. (1) Părăsirea postului, în orice mod și sub orice formă, de angajații cu atribuții privind siguranța circulației mijloacelor de transport, intervenție sau manevră pe calea ferată, dacă prin aceasta se pune în pericol siguranța circulației acestor mijloace, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează îndeplinirea îndatoririlor de serviciu de către un angajat având atribuții privind siguranța circulației mijloacelor de transport, intervenție sau manevră pe calea ferată, care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge ori se află sub influența unor substanțe psihoactive.

(3) Când faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au avut ca urmare un accident de cale ferată, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi. *[R.A.: art. 275 CP 1969]*

Art. 332. Distrugerea sau semnalizarea falsă. (1) Distrugerea, degradarea ori aducerea în stare de neîntrebuințare a liniei de cale ferată, a materialului rulant, a instalațiilor de cale ferată ori a celor de comunicații feroviare, precum și a oricăror altor bunuri sau dotări aferente infrastructurii feroviare ori așezarea de obstacole pe linia ferată, dacă prin aceasta se pune în pericol siguranța mijloacelor de transport, manevră sau intervenție pe calea ferată, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează săvârșirea de acte de semnalizare falsă sau săvârșirea oricăror acte care pot induce în eroare personalul care asigură circulația mijloacelor de transport, manevră sau intervenție pe calea ferată în timpul

executării serviciului, dacă prin aceste fapte se creează un pericol de accident de cale ferată.

(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au avut ca urmare un accident de cale ferată, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Când faptele prevăzute în alin. (1)-(3) sunt săvârșite din culpă, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate.

(5) Tentativa la infracțiunile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) se pedepsește. [R.A.: art. 276 CP 1969]

Art. 333. Accidentul de cale ferată. Accidentul de cale ferată constă în distrugerea sau degradarea adusă mijloacelor de transport, materialului rulant sau instalațiilor de cale ferată în cursul circulației sau manevrei mijloacelor de transport, manevră, întreținere sau intervenție pe calea ferată. [R.A.: art. 277 alin. (1) CP 1969]

Capitolul II. Infracțiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice

Legislație conexă: ► O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată (M. Of. nr. 670 din 3 august 2006); ► Legea nr. 5/2014 privind unele măsuri pentru facilitarea schimbului transfrontalier de informații referitoare la încălcările normelor de circulație care afectează siguranța rutieră și pentru facilitarea executării sancțiunilor aplicate acestor încălcări, republicată (M. Of. nr. 439 din 13 iunie 2016); ► Ordinul ministrului sănătății nr. 1512/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice privind recoltarea, depozitarea și transportul probelor biologice în vederea probațiunii judiciare prin stabilirea alcoolemiei sau a prezenței în organism a substanțelor sau produselor stupefiante ori a medicamentelor cu efecte similare acestora în cazul persoanelor implicate în evenimente sau împrejurări în legătură cu traficul rutier (M. Of. nr. 812 din 20 decembrie 2013); ► Convenția europeană privind reprimarea infracțiunilor rutiere, adoptată la Strasbourg la 30 noiembrie 1964, ratificată prin Legea nr. 183/1997 (M. Of. nr. 316 din 18 noiembrie 1997).

Art. 334. Punerea în circulație sau conducerea unui vehicul neînmatriculat. (1)^[1] Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai sau a unui tractor agricol ori forestier neînmatriculat sau neînregistrat, potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

(2) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, tramvai, tractor agricol ori forestier cu număr fals de înmatriculare sau înregistrare se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

Forma anterioară:

(1) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul sau a unui tramvai neînmatriculat sau neînregistrat, potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

(2) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul sau a unui tramvai cu număr fals de înmatriculare sau înregistrare se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

^[1] Alin. (1) și (2) ale art. 334 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 5 din Legea nr. 200/2023.

(3) Tractarea unei remorci neînmatriculate sau neînregistrate ori cu număr fals de înmatriculare sau înregistrare se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(4)^[1] Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai sau a unui tractor agricol sau forestier ori tractarea unei remorci ale cărei plăcuțe cu numărul de înmatriculare sau de înregistrare au fost retrase ori a unui vehicul înmatriculat în alt stat, care nu are drept de circulație în România, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă. [*R.A.: art. 85 din O.U.G. nr. 195/2002*]

Forma anterioară:

(4) Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul sau tractarea unei remorci ale cărei plăcuțe cu numărul de înmatriculare sau de înregistrare au fost retrase sau a unui vehicul înmatriculat în alt stat, care nu are drept de circulație în România, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

Art. 335. Conducerea unui vehicul fără permis de conducere. (1)^[2] Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai ori a unui tractor agricol sau forestier de către o persoană care nu posedă permis de conducere se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

(2) Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană al cărei permis de conducere este necorespunzător categoriei din care face parte vehiculul respectiv ori al cărei permis i-a fost retras sau anulat ori căreia exercitarea dreptului de a conduce i-a fost suspendată sau care nu are dreptul de a conduce autovehicule, tramvaie ori tractoare agricole sau forestiere în România se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

Forma anterioară:

(1) Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul ori a unui tramvai de către o persoană care nu posedă permis de conducere se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană al cărei permis de conducere este necorespunzător categoriei sau subcategoriei din care face parte vehiculul respectiv ori al cărei permis i-a fost retras sau anulat ori căreia exercitarea dreptului de a conduce i-a fost suspendată sau care nu are dreptul de a conduce autovehicule în România se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și persoana care încredințează un vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere pentru conducerea pe drumurile publice unei persoane despre care știe că se află în una dintre situațiile prevăzute în alin. (1) sau alin. (2) sau sub influența alcoolului ori a unor substanțe psihoactive. [*R.A.: art. 86 din O.U.G. nr. 195/2002*]

^[1] Alin. (4) al art. 334 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 5 din Legea nr. 200/2023.

^[2] Alin. (1) și (2) ale art. 335 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 6 din Legea nr. 200/2023. Menționăm că, prin Decizia nr. 224/2017 (M. Of. nr. 427 din 9 iunie 2017), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 335 alin. (1) CP, care nu incriminează fapta de conducere pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier, fără permis de conducere, este neconstituțională.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 18/2019 (M. Of. nr. 66 din 30 ianuarie 2020), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava, Secția penală și pentru cauze penale cu minori, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept: „Dacă obligația inculpatului de a nu conduce vehicule anume stabilite, impusă de organul judiciar pe timpul măsurii preventive a controlului judiciar conform art. 215 alin. (2) lit. i) din Codul de procedură penală, constituie o suspendare a exercitării dreptului de a conduce și întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (2) din Codul penal” și a stabilit:

„Obligația inculpatului de a nu conduce vehicule anume stabilite, impusă de organul judiciar pe timpul măsurii preventive a controlului judiciar conform art. 215 alin. (2) lit. i) din Codul de procedură penală, nu constituie o suspendare a exercitării dreptului de a conduce, iar încălcarea acesteia nu întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (2) din Codul penal”.

2. Prin Decizia nr. 14/2020 (M. Of. nr. 135 din 10 februarie 2021), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „dacă, în condițiile art. 335 alin. (3) din Codul penal, acțiunea de îndoianță a unui vehicul pentru a fi condus pe drumurile publice unei persoane despre care știa că se află sub influența alcoolului trebuie să vizeze o persoană care să aibă o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge sau este suficient ca aceasta să aibă o îmbibație alcoolică, indiferent de gradul de alcoolemie?”, și a stabilit:

„În interpretarea dispozițiilor art. 335 alin. (3) din Codul penal, care incriminează fapta unei persoane de a îndoianța un vehicul pentru conducerea pe drumurile publice unei persoane despre care știe că se află sub influența alcoolului, acestea trebuie să vizeze o persoană care să aibă o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge”.

3. Prin Decizia nr. 27/2021 (M. Of. nr. 664 din 6 iulie 2021), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj, Secția penală, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „Dacă poate fi subiect activ al infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (2) din Codul penal persoana care, după pronunțarea hotărârii definitive de condamnare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 336 alin. (1) din Codul penal și până la anularea permisului de conducere dispusă de către șeful poliției, conduce un autovehicul pe drumurile publice?” și a stabilit:

„Poate fi subiect activ al infracțiunii prevăzute de art. 335 alin. (2) din Codul penal persoana care, după pronunțarea hotărârii definitive de condamnare pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 336 alin. (1) din Codul penal și până la anularea permisului de conducere dispusă de către șeful poliției, conduce un autovehicul pe drumurile publice”.

4. Prin Decizia nr. 78/2022 (M. Of. nr. 51 din 18 ianuarie 2023), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secția penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „În situația în care, potrivit legislației române, este obligatoriu ca persoana care conduce pe drumurile publice un vehicul să dețină un permis de conducere, iar aceasta posedă exclusiv un permis de conducere provizoriu eliberat de autoritatea competentă din Marea Britanie (Provisional Driving Licence), se reține forma atenuată a infracțiunii de conducere a unui vehicul fără permis de conducere, prevăzută de art. 335 alin. (2) din Codul penal, respectiv situația în care persoana nu are dreptul de a conduce autovehicule în România?”, și a stabilit că:

„Potrivit legislației române, conducerea pe drumurile publice a unui vehicul de către o persoană care deține un permis de conducere provizoriu valabil, eliberat de autoritatea competentă din Marea Britanie («Provisional Driving Licence»), constituie infracțiunea de

conducere a unui vehicul fără permis de conducere prevăzută de art. 335 alin. (2) din Codul penal, în situația în care persoana nu are dreptul de a conduce autovehicule în România”.

Art. 336. Conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe. (1)^[1] Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea de deținere a permisului de conducere de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

Forma anterioară:

(1) Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea de deținere a permisului de conducere de către o persoană care, la momentul prelevării mostrelor biologice, are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și persoana, aflată sub influența unor substanțe psihoactive, care conduce un vehicul pentru care legea prevede obligativitatea de deținere a permisului de conducere.

(3) Dacă persoana aflată în una dintre situațiile prevăzute în alin. (1) și alin. (2) efectuează transport public de persoane, transport de substanțe sau produse periculoase ori se află în procesul de instruire practică a unor persoane pentru obținerea permisului de conducere sau în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani. [R.A.: art. 87 alin. (1)-(4) și art. 90 din O.U.G. nr. 195/2002]

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 6/2019 (M. Of. nr. 386 din 16 mai 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiunii de drept „dacă acțiunea de conducere a unui vehicul, astfel cum este prevăzută de art. 336 din Codul penal, presupune în mod necesar punerea în mișcare a vehiculului prin acționarea sistemelor de autopropulsie” și a stabilit: „Acțiunea de conducere a unui vehicul, astfel cum este prevăzută de art. 336 din Codul penal, nu presupune în mod necesar punerea în mișcare a vehiculului prin acționarea sistemelor de autopropulsie”.

2. Prin Decizia nr. 48/2021 (M. Of. nr. 698 din 14 iulie 2021), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de către Curtea de Apel Ploiești, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei probleme de drept: „Folosirea sintagmei «substanțe psihoactive» în conținutul normei de incriminare presupune o restrângere a sferei de aplicare a normei de incriminare la categoria de substanțe la care face referire Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, republicată, sau, după caz, sfera noțiunii de substanțe psihoactive se impune a fi interpretată în mod extensiv, fiind incluse și substanțele prevăzute în conținutul legilor speciale nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările

^[1] Alin. (1) al art. 336 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 1 pct. 7 din Legea nr. 200/2023. Menționăm că, prin Decizia nr. 732/2014 (M. Of. nr. 69 din 27 ianuarie 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „la momentul prelevării mostrelor biologice” din cuprinsul dispozițiilor art. 336 alin. (1) CP este neconstituțională.

și completările ulterioare, nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope”, și a stabilit:

„Folosirea sintagmei «substanțe psihoactive» din cuprinsul noimei de incriminare a art. 336 alin. (2) din Codul penal include, pe lângă categoria de substanțe la care face referire Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, republicată, și substanțele prevăzute în conținutul Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și al Legii nr. 339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, cu modificările și completările ulterioare”.

3. Prin Decizia nr. 11/2022 (M. Of. nr. 430 din 3 mai 2022), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de către Curtea de Apel Cluj, Secția penală și de minori, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „Dacă fapta unei persoane de a conduce pe drumurile publice un autovehicul, care la momentul prelevării mostrelor biologice a avut o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge și care se afla sub influența unor substanțe psihoactive, întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii cu conținut alternativ prevăzute de art. 336 alin. (1) și (2) din Codul penal sau întrunește elementele de tipicitate a două infracțiuni cu conținuturi alternative în concurs ideal, prevăzute de art. 336 alin. (1) din Codul penal și art. 336 alin. (2) din Codul penal, cu aplicarea art. 38 alin. (2) din Codul penal?”, și a stabilit:

„Fapta unei persoane de a conduce pe drumurile publice un autovehicul, având o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge și aflându-se sub influența unor substanțe psihoactive, întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii prevăzute de art. 336 alin. (1) și (2) din Codul penal, infracțiune unică”.

Art. 336¹.^[1] Consumul de alcool sau de alte substanțe psihoactive ulterior producerii unui accident de circulație. (1) Fapta conducătorului unui vehicul de a consuma alcool sau alte substanțe psihoactive, după producerea unui accident de circulație care a avut ca rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, până la recoltarea mostrelor biologice, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(2) Dacă persoana aflată în una dintre situațiile prevăzute la alin. (1) efectuează transport public de persoane, transport de mărfuri periculoase ori se află în procesul de instruire practică a unor persoane pentru obținerea permisului de conducere sau în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.

(3) Nu constituie infracțiune consumul de substanțe psihoactive după producerea accidentului de circulație și până la recoltarea mostrelor biologice, dacă acestea sunt administrate de personal medical autorizat, în cazul în care administrarea acestora este impusă de starea de sănătate sau de vătămarea corporală a conducătorului auto.

Art. 337. Refuzul sau sustragerea de la prelevarea de mostre biologice. Refuzul ori sustragerea conducătorului unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere ori a instructorului auto, aflat în procesul de instruire, sau a examinatorului autorității competente, aflat în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, de a se supune prelevării de mostre biologice necesare în vederea stabilirii alcoolemiei ori a prezenței

^[1] Art. 336¹ a fost introdus prin art. I pct. 8 din Legea nr. 200/2023.

unor substanțe psihoactive se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. [R.A.: art. 87 alin. (5) din O.U.G. nr. 195/2002]

Art. 338. Părăsirea locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia. (1) Părăsirea locului accidentului, fără încuviințarea poliției sau a procurorului care efectuează cercetarea locului faptei, de către conducătorul vehiculului sau de către instructorul auto, aflat în procesul de instruire, ori de către examinatorul autorității competente, aflat în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, implicat într-un accident de circulație, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta oricărei persoane de a modifica starea locului sau de a șterge urmele accidentului de circulație din care a rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, fără acordul echipei de cercetare la fața locului.

(3) Nu constituie infracțiune părăsirea locului accidentului când:

a) în urma accidentului s-au produs doar pagube materiale;

b) conducătorul vehiculului, în lipsa altor mijloace de transport, transportă el însuși persoanele rănite la cea mai apropiată unitate sanitară în măsură să acorde asistență medicală necesară și la care a declarat datele personale de identitate și numărul de înmatriculare sau înregistrare a vehiculului condus, consemnate într-un registru special, dacă se înapoiază imediat la locul accidentului;

c) conducătorul autovehiculului cu regim de circulație prioritară anunță de îndată poliția, iar după terminarea misiunii se prezintă la sediul unității de poliție pe a cărei rază de competență s-a produs accidentul, în vederea întocmirii documentelor de constatare;

d) victima părăsește locul faptei, iar conducătorul de vehicul anunță imediat evenimentul la cea mai apropiată unitate de poliție. [R.A.: art. 89 din O.U.G. nr. 195/2002]

Dezlegarea unor chestiuni de drept. 1. Prin Decizia nr. 5/2018 (M. Of. nr. 355 din 24 aprilie 2018), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Bacău, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept: „Ce se înțelege prin termenul de rănire prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului?”, și a stabilit:

„În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (1) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului, termenul de «rănire» prevăzut de art. 75 lit. b) teza a II-a din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, republicată, se interpretează în sensul de «leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane, a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale (cel puțin o zi) ori printr-una dintre urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) și e) din Codul penal»”.

2. Prin Decizia nr. 8/2019 (M. Of. nr. 424 din 30 mai 2019), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea Curții de Apel Suceava, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei probleme de drept: „dacă noțiunea de rănire a uneia sau mai multor persoane prevăzută de art. 75 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice raportat la art. 338 alin. (3) din Codul penal, articol care definește accidentul de

circulație ca situație premisă a infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, are în vedere și autorânirea, când singura persoană rănită este însuși conducătorul singurului autovehicul implicat în accident”, și a stabilit: *„Rănirea uneia sau mai multor persoane prevăzută de art. 75 lit. b) din O.U.G. nr. 195/2002, cuprinsă în definiția accidentului de circulație, ca situație premisă a infracțiunii de părăsire a locului accidentului prevăzută de art. 338 alin. (1) din Codul penal, nu are în vedere și autorânirea, când singura persoană rănită este însuși conducătorul singurului autovehicul implicat în accident”.*

3. Prin Decizia nr. 22/2022 (M. Of. nr. 580 din 15 iunie 2022), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel București, Secția a II-a penală, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „Dacă, în interpretarea și aplicarea prevederilor art. 338 alin. (2) din Codul penal, fapta oricărei persoane de a modifica starea locului are în vedere și schimbarea poziției vehiculului implicat într-un accident de circulație, sintagmă prevăzută distinct de art. 77 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice”, și, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 338 alin. (2) din Codul penal privind infracțiunea de părăsire a locului accidentului ori modificare sau ștergere a urmelor acestuia, a stabilit:

„Fapta oricărei persoane de a modifica starea locului are în vedere și schimbarea poziției vehiculului implicat într-un accident de circulație”.

Art. 339. Împiedicarea sau îngreunarea circulației pe drumurile publice. (1)

Instalarea de mijloace de semnalizare rutieră sau modificarea pozițiilor acestora, fără autorizație eliberată de autoritățile competente, de natură să inducă în eroare participanții la trafic ori să îngreuneze circulația pe drumul public se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Participarea în calitate de conducător de vehicul la întreceri neautorizate pe drumurile publice se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează așezarea de obstacole care îngreunează sau împiedică circulația pe drumul public, dacă se pune în pericol siguranța circulației ori se aduce atingere dreptului la libera circulație a celorlalți participanți la trafic.

(4) Lăsarea fără supraveghere pe partea carosabilă a drumului public a unui vehicul care transportă produse sau substanțe periculoase se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă. [R.A.: art. 92 alin. (2)-(5) din O.U.G. nr. 195/2002]

Art. 340. Nerespectarea atribuțiilor privind verificarea tehnică ori efectuarea reparațiilor. (1)

Îndeplinirea defectuoasă sau neîndeplinirea atribuțiilor de verificare tehnică ori inspecție tehnică periodică a autovehiculelor, remorcilor sau tramvaielor ori a celor referitoare la efectuarea unor reparații sau intervenții tehnice de către persoanele care au asemenea atribuții, dacă din cauza stării tehnice a vehiculului s-a pus în pericol siguranța circulației pe drumurile publice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Dacă, urmare a faptei prevăzute în alin. (1), s-a produs un accident de circulație care a avut ca urmare vătămarea integrității corporale sau a sănătății uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani, iar dacă s-a produs moartea uneia sau mai multor persoane, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au fost săvârșite din culpă, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

Titlul IV. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii

Capitolul I. Reguli generale

Art. 97. Proba și mijloacele de probă. (1) Constituie probă orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal.

(2) Proba se obține în procesul penal prin următoarele mijloace:

- a) declarațiile suspectului sau ale inculpatului;
- b) declarațiile persoanei vătămate;
- c) declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente;
- d) declarațiile martorilor;
- e)^[1] înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese-verbale, fotografii,

mijloace materiale de probă;

f) orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege.

(3)^[2] Procedeele probatorii sunt modalitățile legale de obținere a mijlocului de probă. [R.A.: art. 63 alin. (1) și art. 64 alin. (1) CPP 1968]

Art. 98. Obiectul probațiunii. Constituie obiect al probei:

- a) existența infracțiunii și săvârșirea ei de către inculpat;
- b) faptele privitoare la răspunderea civilă, atunci când există parte civilă;
- c) faptele și împrejurările de fapt de care depinde aplicarea legii;
- d) orice împrejurare necesară pentru justa soluționare a cauzei.

Art. 99. Sarcina probei. (1) În acțiunea penală sarcina probei aparține în principal procurorului, iar în acțiunea civilă, părții civile ori, după caz, procurorului care exercită acțiunea civilă în cazul în care persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă.

(2) Suspectul sau inculpatul beneficiază de prezumția de nevinovăție, nefiind obligat să își dovedească nevinovăția, și are dreptul de a nu contribui la propria acuzare.

(3) În procesul penal, persoana vătămată, suspectul și părțile au dreptul de a propune organelor judiciare administrarea de probe. [R.A.: art. 66 și art. 67 alin. (1) CPP 1968]

Legislație conexă: ► art. 6 par. 3 lit. d) CEDO; ► Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (J.O. L nr. 65 din 11 martie 2016).

Art. 100. Administrarea probelor. (1) În cursul urmăririi penale, organul de urmărire penală strânge și administrează probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau a inculpatului, din oficiu ori la cerere.

^[1] Lit. e) de la alin. (2) al art. 97 este reproducută astfel cum a fost modificată prin art. 102 pct. 58 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (3) al art. 97 a fost introdus prin art. 102 pct. 59 din Legea nr. 255/2013.

(2) În cursul judecății, instanța administrează probe la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților și, în mod subsidiar, din oficiu, atunci când consideră necesar pentru formarea convingerii sale.

(3)^[1] Cererea privitoare la administrarea unor probe formulată în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății se admite ori se respinge, motivat, de către organele judiciare.

(4) Organele judiciare pot respinge o cerere privitoare la administrarea unor probe atunci când:

- a) proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză;
- b) se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă;
- c) proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu;
- d) proba este imposibil de obținut;
- e) cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită;
- f) administrarea probei este contrară legii. **[R.A.: art. 65 și art. 67 alin. (2) și (3) CPP 1968]**

Art. 101. Principiul loialității administrării probelor. (1) Este oprit a se întrebuița violențe, amenințări ori alte mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri în scopul de a se obține probe.

(2) Nu pot fi folosite metode sau tehnici de ascultare care afectează capacitatea persoanei de a-și aminti și de a relata în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei. Interdicția se aplică chiar dacă persoana ascultată își dă consimțământul la utilizarea unei asemenea metode sau tehnici de ascultare.

(3) Este interzis organelor judiciare penale sau altor persoane care acționează pentru acestea să provoace o persoană să săvârșească ori să continue săvârșirea unei fapte penale, în scopul obținerii unei probe. **[R.A.: art. 68 CPP 1968]**

Art. 102. Excluderea probelor obținute în mod nelegal. (1) Probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea nu pot fi folosite în cadrul procesului penal.

(2) Probele obținute în mod nelegal nu pot fi folosite în procesul penal.

(3)^[2] Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei, precum și înlăturarea din dosarul cauzei a mijlocului de probă corespunzător probei excluse.

Forma anterioară:

(3) Nulitatea actului prin care s-a dispus sau autorizat administrarea unei probe ori prin care aceasta a fost administrată determină excluderea probei.

^[1] Alin. (3) al art. 100 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 60 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (3) al art. 102 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 9 din Legea nr. 201/2023. Menționăm că, prin Decizia nr. 22/2018 (M. Of. nr. 177 din 26 februarie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 102 alin. (3) CPP și a constatat că acestea sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „excluderea probei”, din cuprinsul lor, se înțelege și eliminarea mijloacelor de probă din dosarul cauzei.

(4) Probele derivate se exclud dacă au fost obținute în mod direct din probele obținute în mod nelegal și nu puteau fi obținute în alt mod.

(5)^[1] *Abrogat. [R.A.: art. 64 alin. (2) CPP 1968]*

Art. 103. Aprecierea probelor. (1) Probele nu au o valoare dinainte stabilită prin lege și sunt supuse liberei aprecieri a organelor judiciare în urma evaluării tuturor probelor administrate în cauză.

(2) În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă.

(3)^[2] Hotărârea de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declarațiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejați. *[R.A.: art. 63 alin. (2) CPP 1968]*

Capitolul II. Audierea persoanelor

Secțiunea 1. Reguli generale în materia audierii persoanelor

Art. 104. Persoanele audiate în cursul procesului penal. În cursul procesului penal, în condițiile prevăzute de lege, pot fi audiate următoarele persoane: suspectul, inculpatul, persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente, martorii și experții.

Art. 105. Audierea prin interpret. (1) Ori de câte ori persoana audiată nu înțelege, nu vorbește sau nu se exprimă bine în limba română, audierea se face prin interpret. Interpretul poate fi desemnat de organele judiciare sau ales de părți ori persoana vătămată, dintre interpreții autorizați, potrivit legii.

(2) În mod excepțional, în situația în care se impune luarea urgentă a unei măsuri procesuale sau dacă nu se poate asigura un interpret autorizat, audierea poate avea loc în prezența oricărei persoane care poate comunica cu cel ascultat, organul judiciar având însă obligația de a relua audierea prin interpret imediat ce aceasta este posibilă.

(3) Dacă persoana audiată este surdă, mută sau surdo-mută, audierea se face cu participarea unei persoane care are capacitatea de a comunica prin limbajul special. În această situație comunicarea se poate face și în scris.

(4)^[3] În cazuri excepționale, dacă nu este prezentă o persoană autorizată care poate comunica prin limbajul special, iar comunicarea nu se poate realiza în scris, audierea persoanelor prevăzute la alin. (3) se va face cu ajutorul oricărei persoane care are aptitudini de comunicare, dispozițiile alin. (2) aplicându-se în mod corespunzător. *[R.A.: art. 128 alin. (1) CPP 1968]*

^[1] Alin. (5) al art. 102 a fost abrogat prin art. 102 pct. 62 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (3) al art. 103 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 63 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Alin. (4) al art. 105 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 64 din Legea nr. 255/2013.

Legislație conexă: ► art. 128 C. Rom.; ► art. 6 parag. 3 lit. e) CEDO; ► Directiva nr. 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (J.O. L nr. 280 din 26 octombrie 2010); ► Legea nr. 178/1997 pentru autorizarea și plata interpreților și traducătorilor folosiți de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția Națională Anticorupție, de organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, de birourile notarilor publici, de avocați și de executori judecătorești (M. Of. nr. 305 din 10 noiembrie 1997).

Art. 106.^[1] Reguli speciale privind ascultarea. (1) Dacă, în timpul audierii unei persoane, aceasta prezintă semne vizibile de oboseală excesivă sau simptomele unei boli care îi afectează capacitatea fizică ori psihică de a participa la ascultare, organul judiciar dispune întreruperea ascultării și, dacă este cazul, ia măsuri pentru ca persoana să fie consultată de un medic.

(2) Persoana aflată în detenție poate fi audiată la locul de deținere prin videoconferință, în cazuri excepționale și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2), dacă persoana audiată se află în vreuna dintre situațiile prevăzute la art. 90, ascultarea nu poate avea loc decât în prezența avocatului la locul de deținere. *[R.A.: art. 71¹ CPP 1968]*

Secțiunea a 2-a. Audierea suspectului sau a inculpatului

Art. 107. Întrebările privind persoana suspectului sau a inculpatului. (1)^[2] La începutul primei audieri, organul judiciar adresează întrebări suspectului sau inculpatului cu privire la nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia ori ocupația, locul de muncă, domiciliul și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care dorește să îi fie comunicate actele de procedură, antecedentele penale sau dacă împotriva sa se desfășoară un alt proces penal, dacă solicită un interpret în cazul în care nu vorbește sau nu înțelege limba română ori nu se poate exprima, precum și cu privire la orice alte date pentru stabilirea situației sale personale.

(2) Întrebările prevăzute la alin. (1) se repetă la audierile ulterioare doar atunci când organul judiciar consideră necesar. *[R.A.: art. 70 alin. (1) CPP 1968]*

Art. 108. Comunicarea drepturilor și a obligațiilor. (1) Organul judiciar comunică suspectului sau inculpatului calitatea în care este audiat, fapta prevăzută de legea penală pentru săvârșirea căreia este suspectat sau pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și încadrarea juridică a acesteia.

(2) Suspectului sau inculpatului i se aduc la cunoștință drepturile prevăzute la art. 83, precum și următoarele obligații:

a) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, se poate emite mandat de aducere împotriva sa, iar în cazul sustragerii, judecătorul poate dispune arestarea sa preventivă;

^[1] Art. 106 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 65 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (1) al art. 107 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 66 din Legea nr. 255/2013.

b) obligația de a comunica în scris, în termen de 3 zile, orice schimbare a adresei, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, citațiile și orice alte acte comunicate la prima adresă rămân valabile și se consideră că le-a luat la cunoștință.

(3)^[1] În cursul urmăririi penale, înainte de prima audiere a suspectului sau inculpatului, i se aduc la cunoștință drepturile și obligațiile prevăzute la alin. (2). Aceste drepturi și obligații i se comunică și în scris, sub semnătură, iar în cazul în care nu poate ori refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal.

(4)^[2] Organul judiciar trebuie să aducă la cunoștința inculpatului posibilitatea încheierii, în cursul urmăririi penale, a unui acord, ca urmare a recunoașterii vinovăției, iar în cursul judecării posibilitatea de a beneficia de reducerea pedepsei prevăzute de lege, ca urmare a recunoașterii învinuirii. [R.A.: art. 70 alin. (2)-(4) CPP 1968]

Art. 109. Modul de ascultare. (1) După îndeplinirea dispozițiilor art. 107 și 108, suspectul sau inculpatul este lăsat să declare tot ceea ce dorește referitor la fapta prevăzută de legea penală care i-a fost comunicată, după care i se pot pune întrebări.

(2) Suspectul sau inculpatul are dreptul să se consulte cu avocatul atât înainte, cât și în cursul audierii, iar organul judiciar, când consideră necesar, poate permite acestuia să utilizeze însemnări și notițe proprii.

(3)^[3] În cursul audierii, suspectul sau inculpatul își poate exercita dreptul la tăcere cu privire la oricare dintre faptele ori împrejurările despre care este întreat. [R.A.: art. 71 și art. 72 CPP 1968]

Art. 110. Consemnarea declarațiilor. (1)^[4] Declarațiile suspectului sau inculpatului se consemnează în scris. În declarație se consemnează întrebările adresate pe parcursul ascultării, menționându-se cine le-a formulat, și se menționează de fiecare dată ora începerii și ora încheierii ascultării.

(2) Dacă este de acord cu conținutul declarației scrise, suspectul sau inculpatul o semnează. Dacă suspectul sau inculpatul are de făcut completări, rectificări ori precizări, acestea sunt indicate în finalul declarației, fiind urmate de semnătura suspectului sau a inculpatului.

(3) Când suspectul sau inculpatul nu poate sau refuză să semneze, organul judiciar consemnează acest lucru în declarația scrisă.

(4)^[5] Declarația scrisă este semnată și de organul de urmărire penală care a procedat la audierea suspectului sau a inculpatului, de judecătorul de drepturi și libertăți ori de președintele completului de judecată și de grefier, de avocatul suspectului, inculpatului, al persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente,

^[1] Alin. (3) al art. 108 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 67 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (4) al art. 108 a fost introdus prin art. 102 pct. 68 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Alin. (3) al art. 109 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 69 din Legea nr. 255/2013.

^[4] Alin. (1) al art. 110 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 70 din Legea nr. 255/2013.

^[5] Alin. (4) al art. 110 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 70 din Legea nr. 255/2013.

dacă aceștia au fost prezenți, precum și de interpret când declarația a fost luată printr-un interpret.

(5) În cursul urmăririi penale, audierea suspectului sau inculpatului se înregistrează cu mijloace tehnice audio sau audiovideo. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația suspectului sau inculpatului, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. *[R.A.: art. 73 CPP 1968]*

*Secțiunea a 3-a. Audierea persoanei vătămate,
a părții civile și a părții responsabile civilmente*

Art. 111. Modul de audiere a persoanei vătămate. (1) La începutul primei audieri, organul judiciar adresează persoanei vătămate întrebările prevăzute la art. 107, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Persoanei vătămate i se aduc la cunoștință următoarele drepturi și obligații:

- a) dreptul de a fi asistată de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a i se desemna un avocat din oficiu;
- b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege;
- c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii, în condițiile prevăzute de lege;
- d) dreptul de a fi încunoștințată cu privire la desfășurarea procedurii, dreptul de a formula plângere prealabilă, precum și dreptul de a se constitui parte civilă;
- e) obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare;
- f) obligația de a comunica orice schimbare de adresă;
- g)^[1] *abrogată*.

(3) Dispozițiile art. 109 alin. (1) și (2) și ale art. 110 se aplică în mod corespunzător.

(4) În cursul urmăririi penale, audierea persoanei vătămate se înregistrează prin mijloace tehnice audio sau audiovideo, atunci când organul de urmărire penală consideră necesar sau atunci când persoana vătămată a solicitat aceasta în mod expres, iar înregistrarea este posibilă.

(5)^[2] Persoanei vătămate i se aduce la cunoștință cu ocazia primei audieri faptul că, în cazul în care inculpatul va fi privat de libertate, respectiv condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, poate să fie informată cu privire la punerea în libertate în orice mod sau evadarea acestuia.

(6)^[3] În cazul persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi specifice de protecție, organul judiciar poate dispune una sau mai multe dintre următoarele măsuri, atunci când este posibil și când acesta apreciază că nu se aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților:

- a) audierea acestora în incinte concepute sau adaptate acestui scop;
- b) audierea acestora prin intermediul sau în prezența unui psiholog sau a altui specialist în consilierea victimelor;

^[1] Lit. g) de la alin. (2) al art. 111 a fost abrogată prin art. 102 pct. 71 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (5) al art. 111 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 15 din O.U.G. nr. 18/2016.

^[3] Alin. (6)-(10) ale art. 111 au fost introduse prin art. II pct. 16 din O.U.G. nr. 18/2016.

c) audierea acestora, cât și eventuala lor reaudiere se realizează de aceeași persoană, dacă acest lucru este posibil și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(7) Audierea de către organele de cercetare penală a persoanelor vătămate care au fost victime ale infracțiunii de violență în familie, prevăzută de art. 199 din Codul penal, ale infracțiunilor de viol, agresiune sexuală, act sexual cu un minor și corupere sexuală a minorilor, prevăzute la art. 218-221 din Codul penal, ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzută la art. 197 din Codul penal, hărțuire, prevăzută de art. 208 din Codul penal, și hărțuire sexuală, prevăzută de art. 223 din Codul penal, precum și în alte cazuri în care, din cauza împrejurărilor comiterii faptei, acest lucru se apreciază ca fiind necesar, se efectuează numai de către o persoană de același sex cu persoana vătămată, la cererea acesteia, cu excepția cazului când organul judiciar apreciază că aceasta aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților.

(8) Dacă persoana vătămată este minor, înregistrarea audierii acesteia prin mijloace tehnice audio sau audiovideo este obligatorie în toate cazurile. Atunci când înregistrarea nu este posibilă, acest lucru se consemnează în declarația persoanei vătămate, cu indicarea concretă a motivului pentru care înregistrarea nu a fost posibilă.

(8)^[1] Audierea persoanei vătămate în vârstă de până la 14 ani are loc în prezența unuia dintre părinți, a tutorei sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia îi este încredințat minorul spre creștere și educare, precum și în prezența unui psiholog, stabilit de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(8)² Dacă persoanele prevăzute la alin. (8)¹ nu pot fi prezente sau au calitatea de suspect, inculpat, persoană vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente ori martor în cauză ori există suspiciunea rezonabilă că pot influența declarația minorului, audierea acestuia are loc în prezența unui reprezentant al autorității tutelare sau a unei rude cu capacitate deplină de exercițiu, precum și în prezența unui psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(8)³ În cazul în care audierea persoanei vătămate minor vizează activitatea instituției căreia îi este încredințat spre creștere și educare, se înlocuiește reprezentantul acestei instituții cu reprezentantul autorității tutelare sau cu o rudă cu capacitate deplină de exercițiu, precum și cu un psiholog, stabiliți de organul judiciar. Psihologul va oferi consiliere de specialitate minorului pe toată durata procedurilor judiciare.

(9) Audierea persoanei vătămate de către organul judiciar care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară de îndată, iar, dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate.

(10) Declarația dată de persoana vătămată în condițiile alin. (9) constituie mijloc de probă chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale. [R.A.: art. 76 și art. 77 CPP 1968]

[¹] Alin. (8)¹-(8)³ ale art. 111 au fost introduse prin art. unic pct. 1 din Legea nr. 51/2023.

Legislație conexă: ► Capitolul II – „Informarea victimelor infracțiunilor” din Legea nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor (M. Of. nr. 505 din 4 iunie 2004); ► Directiva nr. 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (J.O. L 315 din 14 noiembrie 2012).

Art. 112. Modul de audiere a părții civile și a părții responsabile civilmente. (1)

Audierea părții civile și a părții responsabile civilmente se face potrivit dispozițiilor art. 111 alin. (1), (3) și (4), care se aplică în mod corespunzător.

(2) Părții civile, precum și părții responsabile civilmente li se aduc la cunoștință următoarele drepturi:

a) dreptul de a fi asistate de avocat, iar în cazurile de asistență obligatorie, dreptul de a li se desemna un avocat din oficiu;

b) dreptul de a apela la un mediator în cazurile permise de lege;

c) dreptul de a propune administrarea de probe, de a ridica excepții și de a pune concluzii în legătură cu soluționarea laturii civile a cauzei, în condițiile prevăzute de lege. [R.A.: art. 76 alin. (1) și art. 77 CPP 1968]

Art. 113.^[1] Protecția persoanei vătămate și a părții civile. (1) Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil ori pentru protecția vieții private sau a demnității, organul de urmărire penală poate dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. 124-130, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Sunt prezumate vulnerabile victimele copii, victimele care sunt în relație de dependență față de autorul infracțiunii, victimele terorismului, ale criminalității organizate, ale traficului de persoane, ale violenței în cadrul relațiilor apropiate, ale violenței sexuale sau ale exploatării, victimele infracțiunilor săvârșite din ură și victimele afectate de o infracțiune din cauza prejudecăților sau din motive de discriminare care ar putea avea legătură în special cu caracteristicile lor personale, victimele cu dizabilități, precum și victimele care au suferit un prejudiciu considerabil ca urmare a gravității infracțiunii.

(3) Dacă persoana vătămată sau partea civilă se află în vreuna dintre situațiile prevăzute la alin. (2), organul de urmărire penală îi aduce la cunoștință măsurile de protecție care pot fi luate, conținutul lor și posibilitatea de a renunța la acestea. Renunțarea persoanei vătămate sau a părții civile la luarea măsurilor de protecție se consemnează în scris și se semnează de către aceasta, în prezența reprezentantului legal, dacă este cazul.

(4) Reaudierea persoanei vătămate se face numai dacă acest lucru este strict necesar pentru desfășurarea procesului penal.

(5) La audiere, persoana vătămată poate fi însoțită, la cererea sa, de către reprezentantul său legal și de către o altă persoană desemnată de către persoana vătămată, cu excepția cazului în care organul judiciar decide motivat în sens contrar.

^[1] Art. 113 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. II pct. 17 din O.U.G. nr. 18/2016.

(6) Ori de câte ori organul judiciar nu poate stabili vârsta persoanei vătămate și există motive pentru a se considera că aceasta este minor, persoana vătămată va fi prezumată a fi minor. *[R.A.: art. 77' CPP 1968]*

Legislație conexă: ► Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011, semnată de România la 27 iunie 2014 și ratificată prin Legea nr. 30/2016 (M. Of. nr. 224 din 25 martie 2016); ► Directiva nr. 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului (J.O. L 315 din 14 noiembrie 2012); ► Directiva nr. 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului (J.O. L 101 din 15 aprilie 2011); ► Directiva nr. 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului (J.O. L 335 din 17 decembrie 2011).

Secțiunea a 4-a. Audierea martorilor

Art. 114. Persoanele audiate ca martor. (1) Poate fi audiată în calitate de martor orice persoană care are cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt care constituie probă în cauza penală.

(2) Orice persoană citată în calitate de martor are următoarele obligații:

a) de a se prezenta în fața organului judiciar care a citat-o la locul, ziua și ora arătate în citație;

b) de a depune jurământ sau declarație solemnă în fața instanței;

c) de a spune adevărul.

(3) Calitatea de martor are întâietate față de calitatea de expert sau de avocat, de mediator ori de reprezentant al uneia dintre părți sau al unui subiect procesual principal, cu privire la faptele și împrejurările de fapt pe care persoana le-a cunoscut înainte de a dobândi această calitate.

(4) Pot fi audiate în calitate de martor și persoanele care au întocmit procese-verbale în temeiul art. 61 și 62. *[R.A.: art. 78, art. 79 alin. (2) și art. 83 CPP 1968]*

Art. 115. Capacitatea de a fi martor. (1) Orice persoană poate fi citată și audiată în calitate de martor, cu excepția părților și a subiecților procesuali principali.

(2) Persoanele care se află într-o situație ce pune la îndoială, în mod rezonabil, capacitatea de a fi martor pot fi audiate doar atunci când organul judiciar constată că persoana este capabilă să relateze în mod conștient fapte și împrejurări de fapt conforme cu realitatea.

(3) Pentru a decide cu privire la capacitatea unei persoane de a fi martor, organul judiciar dispune, la cerere sau din oficiu, orice examinare necesară, prin mijloacele prevăzute de lege.

Art. 116. Obiectul și limitele declarației martorului. (1) Martorul este audiat asupra unor fapte sau împrejurări de fapt care constituie obiectul probațiunii în cauza în care a fost citat.

(2) Audierea martorului poate fi extinsă asupra tuturor împrejurărilor necesare pentru verificarea credibilității sale.

(3)^[1] Nu pot face obiectul declarației martorului acele fapte sau împrejurări al căror secret ori confidențialitate poate fi opusă prin lege organelor judiciare.

(4) Faptele sau împrejurările prevăzute la alin. (3) pot face obiectul declarației martorului atunci când autoritatea competentă sau persoana îndreptățită își exprimă acordul în acest sens sau atunci când există o altă cauză legală de înlăturare a obligației de a păstra secretul sau confidențialitatea.

(5)^[2] *Abrogat. [R.A.: art. 79 alin. (1) CPP 1968]*

Legislație conexă: ► art. 227 CP; ► art. 11 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată (M. Of. nr. 440 din 24 mai 2018); ► art. 70 din Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale, republicată (M. Of. nr. 237 din 19 martie 2018); ► art. 26 din Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000); ► art. 24 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată (M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014); ► art. 36 din Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate (M. Of. nr. 248 din 12 aprilie 2002); ► art. 16, art. 33, art. 69 din Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată (M. Of. nr. 652 din 13 septembrie 2012); ► art. 21-25 din Legea nr. 46/2003 a drepturilor pacientului (M. Of. nr. 51 din 29 ianuarie 2003); ► art. 18-19 din Legea nr. 282/2005 privind organizarea activității de transfuzie sanguină, donarea de sânge și componente sanguine de origine umană, precum și asigurarea calității și securității sanitare, în vederea utilizării lor terapeutice, republicată (M. Of. nr. 188 din 17 martie 2014); ► art. 420 lit. h), art. 518 lit. g) și art. 595 lit. g) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată (M. Of. nr. 652 din 28 august 2015); ► art. 111-121 din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului (M. Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2006); ► art. 33 și art. 38 din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (M. Of. nr. 589 din 18 iulie 2019).

Art. 117. Persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor. (1) Au dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor următoarele persoane:

a) soțul, ascendenții și descendenții în linie directă, precum și frații și surorile suspectului sau inculpatului;

b) persoanele care au avut calitatea de soț al suspectului sau al inculpatului;

c)^[3] persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau aceloră dintre părinți și copii, dacă dovedesc că au conviețuit sau conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul.

^[1] Alin. (3) al art. 116 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 72 din Legea nr. 255/2013.

^[2] Alin. (5) al art. 116 a fost abrogat prin art. 102 pct. 73 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Lit. c) de la alin. (1) al art. 117 a fost introdusă prin art. 1 pct. 10 din Legea nr. 201/2023. Menționăm că, prin Decizia nr. 562/2017 (M. Of. nr. 837 din 23 octombrie 2017), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 117 alin. (1) lit. a) și b) CPP, care exclude de la dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți, este neconstituțională, iar prin Decizia nr. 175/2022 (M. Of. nr. 450 din 5 mai 2022), a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 117 alin. (1) lit. a) CPP, care exclude de la dreptul de a refuza

(2)^[1] După îndeplinirea dispozițiilor art. 119, organele judiciare comunică persoanelor prevăzute la alin. (1) dreptul de a nu da declarații în calitate de martor.

(3) Dacă persoanele prevăzute la alin. (1) sunt de acord să dea declarații, în privința acestora sunt aplicabile dispozițiile art. 120 și 121.

Forma anterioară:

(2) După comunicarea drepturilor și obligațiilor potrivit art. 120, organele judiciare comunică persoanelor prevăzute la alin. (1) dreptul de a nu da declarații în calitate de martor.

(3) Dacă persoanele prevăzute la alin. (1) sunt de acord să dea declarații, în privința acestora sunt aplicabile dispozițiile privitoare la drepturile și obligațiile martorilor.

(4)^[2] Persoana care îndeplinește una dintre calitățile prevăzute la alin. (1) în raport cu unul dintre suspecți sau inculpați este scutită de obligația de a depune mărturie și împotriva celorlalți suspecți sau inculpați, în cazul în care declarația sa nu poate fi limitată doar la aceștia din urmă. [R.A.: art. 80 CPP 1968]

Art. 118.^[3] Dreptul martorului la tăcere și neautoincrimare. (1) Martorul are dreptul să nu declare fapte și împrejurări de fapt care, dacă ar fi cunoscute, l-ar incrimina. Organul judiciar este obligat să îi aducă la cunoștință acest drept înainte de fiecare audiere, în condițiile art. 120.

(2) Probele obținute cu încălcarea prevederilor alin. (1) nu pot fi folosite împotriva martorului în niciun proces penal. Dispozițiile art. 102 alin. (3) și (4) se aplică în mod corespunzător.

(3) Declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară.

(4) Dacă martorul se prezintă la audiere însoțit de un avocat, acesta poate asista la audiere.

Forma anterioară:

Art. 118. Dreptul martorului de a nu se acuza. Declarația de martor dată de o persoană care, în aceeași cauză, anterior declarației a avut sau, ulterior, a dobândit calitatea de suspect ori inculpat nu poate fi folosită împotriva sa. Organele judiciare au obligația să menționeze, cu ocazia consemnării declarației, calitatea procesuală anterioară.

Art. 119. Întrebările privind persoana martorului. (1) Dispozițiile art. 107 se aplică în mod corespunzător în cazul audierii martorului.

să fie audiate în calitate de martor persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, este neconstituțională.

^[1] Alin. (2) și (3) ale art. 117 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 11 din Legea nr. 201/2023.

^[2] Alin. (4) al art. 117 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 102 pct. 74 din Legea nr. 255/2013.

^[3] Art. 118 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 12 din Legea nr. 201/2023. Menționăm că, prin Decizia nr. 236/2020 (M. Of. nr. 597 din 8 iulie 2020), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 118 CPP, care nu reglementează dreptul martorului la tăcere și la neautoincrimare, este neconstituțională.